

ΛΟΥΛΕ - ΜΠΟΥΡΓΑΖ

Περιγραφή τριφύτου
(Λουλί) Μπουρτζί.

Το βότανο είναι βενδύο
τρίφυτον (ή τριφυ-
τρώο) και εδύραση
ως και βενδύο Άλλο,
αλλά Γιάλιο.

Τόσον είναι και τριφύτου το βότανο
και εποχιακό είναι, βενδύο Άλλο
δύο με πέντε ή και οκτώ μήνες και
το τριφύτο-ορθό (αίμαρτορικό
αίμαρτορικό) και πέντε μήνες και
Μπουρτζί, το βότανο εφύχλο από
θρυπία λαγυρία, ως και ορθό
έξοδος.

(βενδύο)

Εβδύο
Τριφύτου
Ξεραχίτταρι.
Ιω. Σπαθάρη
Παλιόφραστο
Θράκη
τ. 2. 1936
π. 166

AKAΔΗΜΙΑ
Merit Bond

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἴχνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστός ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντικιὰρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε: Ὁ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὀρήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρήμνισεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάρθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλεῖστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τῶρα εἰσέτι τὰ ἐρείπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μοντεβελλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικήτης τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πενήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοικήσις μετ' (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἢ κοιμῶπις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἑπτακοσίαις ἐρυθροκεραμοσκεπίσι οἰκίαις, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μικράμια, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσερχή (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ ἐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δὲ ζ α μ ι ο ν (ὄχι λουτρόν, ὡς κατὰ λῖθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Δ ζ α μ ι σ ῆ, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδον τοῦ φροντος τὸ ὄνομα τοῦ τεμένου ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὀλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελίμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλεόν γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τῆς ἀποπέρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐραυιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρῶτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμίζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

νά εὐρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλῳ συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσων, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κομποπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκκληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἢ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θριξὶ ὀσφύν), ἐπ' αὐτῶν δὲ ἐπικάθηνται κομποθόλοι, ὡσεὶ ἀνεστραμμένα κυανόχροα κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασά ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγγιούτ Ἀνσαρῆ, καὶ τὸ δζαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασά Ταβασῆ, Βεζύρον τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλύβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοζέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδιασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνους, ὡς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κικλίδων, ἀποτελοῦσι δωμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλαλος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομπλὸ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κομποπόλεως) Νεδζέφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἀπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπην θαυμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεχαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γριακούτ Μου' τεσιμῆ, Ἀππὰς Μερσᾶ, Σείχου Μπαγιαζιτῆ, Ἀπτουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμέτ Καραχισαρῆ, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδέ-Μεχμέτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὡσεὶ ποίησις καὶ μαγεία ἀφθαστος (νόμιμος).

Ἐκαστὴ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα. Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὡσεὶ ποίησις καὶ μαγεία ἀφθαστος (νόμιμος). Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένου παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδειξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν Ἰπνὶ Ἀπτοὺλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένου ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατῆφ Κουδσῆ (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμά του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἐγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργόνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἔχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἓν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἐκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλουσίον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἐκάστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἑνὸς κροῦ καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κοφῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνας δίσκος (σινὶ) μετὰ πινάκιον πλαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζεοδέ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἓν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κομποῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεξεστένιον, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανηγυρίς. Τὸ βφοδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἰφθινοπωρινὰ καλύβαι. Ἔχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηγιάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουραγᾶς.

Τοῦτο παριστᾷ μονόφορον εὐμέγεθες χάνιον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ καμήλων καὶ ἄλλα ζῆα, δυναμένους νὰ στεγάζουσιν πλέον τῶν τοιῶν χιλιάδων ζῴων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ἧς κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἕξωθεν ὁδοιπόρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφὴν ἐκ τῶν ἐνότων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἕξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφου ἐγεροθῶν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γινῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλούς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κράζουσι: Ὁ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπὴ τὰ βλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἴστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχὰς καὶ συμβουλὰς:

«Νὰ μὴ προχωρῆτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιά. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεξύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκράτας καὶ εὐγενεῖς, μὲ μεγάλην αἴθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πενήκοντα ἔτερα δωμάτια, λουτρόν, ὄψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποῦ ἄδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλώσσα.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενῶνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχισαρή εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακῶς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἔλθόντες εἰς τὸ карабансерάιον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαιτιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενέ ἐπὶ ἰσπῶν. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὄρει τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὔζουν-Χαδζηλή» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γεφύρας μὲ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσου») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συνηγήσαμεν γέφυραν τοιοῦτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμὸς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρειων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρητικὸν ἄτακτον ποταμὸν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὄνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιὰρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήτησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσμαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργᾶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρῶδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχυμον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακλήαρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἓν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθάσεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἓκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαίτερου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἀγασῆ) μὲ ἀυτόγραφον ἱερὸν (χάτιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἔξις περιεχόμενον: «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσαρῶν Τσελεπὴ Ἀγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἀγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἓν βαλάντιον (ἄσπρον).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκαίον τιμάριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὸς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοτζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντιζιάρ Γαζὴ μετόφησεν ἐνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασᾶν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμᾶν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἓν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Περιγραφή Εφραείας (Λουλέ)-Μπουργάζ

Ἡ Ἀνατολική Θράκη κατὰ τὸν Τούρκον περιηγητήν 167

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἴχνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίτισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντιζιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε : Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὀρμήσατε (παλλημάκια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐζοήμινισεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλείστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ ἔρεπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἑδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μουτεβελῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικητὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πενήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοίκησις μὲ (βαθμὸν) ἑξατὸν πενήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κοινὸς πόλις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἑπτακοσίας ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἕξ ἕξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μιχράμπια, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δὲ ζαμιον (ἄχι λουτρόν, ὡς κατὰ λήθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Δζαμισῆ, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ φεροντος τὸ ὄνομα τοῦ τεμένουσ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὀλόκληρα ἔτη διατέλεσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελίμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Λιβάνιον (Ἀυτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τῶν μαρτυρικῶν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὄλωσ ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλέον γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντριβεται πρὸ τοιαύτης ἀποπείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐρα- νιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμί- ζοντα τόπον ἀναφυγῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

Εδ. Γ. Γ.
Σελ. 166
1. ἐπαθίον
2. 21. 1936
ο. 166.
171

νά εὔρη τὴν ποθομένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύνοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὔσκιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσων, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κομποπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἢ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θριξὶ δσφύν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηται κομποθόλοι, ὡσεὶ ἀνεστραμμένα κυανόχροα κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὑρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζὰλ Πασὰ ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγῆπι Ἄνσαρη, καὶ τὸ δζαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασὰ Ταβασῆ, Βεζύρου τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλυβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπνεύσας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξιδιασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνας, ὡς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κιγκλίδων, ἀποτελοῦσιν ὁμάτια.

Ἡ γλῶσσα μέγρι ἄλαλος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κομποπόλεως) Νεδζεφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπιν θαυμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεχαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γριακοῦτ Μουῖ τεισιμῆ, Ἀππὰς Μερσᾶ, Σέιχου Μπαγιαζιτιῆ, Ἀππουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμὲτ Καραχισαρη, Χασὰν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμὲτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὡσεὶ ποίησις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδεξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνάν Ἰπνὶ Ἀπτουλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατήφ Κουδσῆ (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμά του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἑγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἔχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἓν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλούσιον ἄμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινακίον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἑκάστην δ' ἐστὶν ἀπὸ ἓν κερὶον λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κριθῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνοι καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνας δίσκος (σιγί) μετὰ πινακίον πιλαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζερεδέ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περᾶτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἓν φτωγὸν οἰκοδόμημα κομποῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιον, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βφοδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλεόντων χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἱ φθινοπωρινὰ καλύβαι. Ἔχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηγάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεραῖον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουργάζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονόφωρον εὐμέγεθες χανίον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ λαμῆλους καὶ ἄλλα ζῶα, δυναμένους νὰ στεγάσουν πλέον τῶν τοιῶν χιλιάδων ζῴων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ἧς κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἕξωθεν ὁδοιπόρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφήν ἐκ τῶν ἐνότων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἕξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφοῦ ἐγερθοῦν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κρᾶζουσι: Ὁ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπῆ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἴστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχὰς καὶ συμβουλάς:

«Νὰ μὴ προχωρήτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρωῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκρατίας καὶ εὐγενεῖς, μετὰ μεγάλην αἵθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πενήκοντα ἕτερα δωματία, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλῶσσά.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνήκειν εἰς τὸν μαρτυρικῶ θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενῶνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρή εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακῶς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράιον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλὲ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενὲ ἐπὶ τῆσιν. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὄρη τῆς Στρανδζα, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ὅσει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζοῦν-Χαδζηλή» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γέφυρας μετὰ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενὲ-κιοπρουσου») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας δὲν συνηγήσαμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμὸς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πλῖτον τρηόμενα αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὄρητικὸν ἄτακτον ποταμὸν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἰερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκτίσεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὄνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιάρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήτησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσμαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργάζ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἔδαφος πετρώδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχνημον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακηλάρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἓν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθασεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἓκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαιτέρου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἄγαση) μὲ ἀυτόγραφον ἱερὸν (χάττιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον): «Λαλιὰ μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων Τσελεπὴ Ἄγαῶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασσᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἄγα, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἓν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμάριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένθος Βεζύρης Σιγλαβοῦς Πασσᾶς ἔκτισεν ἔνταῦθα ἓν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυσιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντικιάρ Γαζὴ μετόκησεν ἔνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασάν ἀγᾶ κατοικήσας ἔνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμάν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἓν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Το κείμενο περιγράφει το φρούριο (Λουλέ-) Μπουργάζ.
Περιγραφή του φρουρίου (Λουλέ-) Μπουργάζ.

Τούτο ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰντεροῦν (; ἢ Ἀϊντεροῦν) καὶ ἐδώρη-
σεν εἰς τὸν βασιλέα Ἀλὶν, υἱὸν τοῦ Γιάνκο. Τόσον δ' ἤκμασε τὸ φρού-
ριον τοῦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὥστε ὁ Ἀλὶν διέμενε πότε ἐν Κων-
σταντινουπόλει εἰς τὸ Τεκφούρ-σεράι (αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον) καὶ
πότε διεχειμαζεν ἐν Μπουργάζ, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ ἐξήρχετο, πρὸς θερινὴν
διαμονήν, εἰς τὰ ὄρη τῆς Στρονδζας.

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἴχνη τῆς πάλαι ποτε ευημερίας του.
Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Β' Σοκουλλοῦ
Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι
τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ
εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντικιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'). ὅστις συ-
ναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώ-
νησε: Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὀρμησατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε
αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν
ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρῆμινεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρωσε.

Εἰς πλείστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τῶρα εἰσέτι τὰ εἰρηπια τῶν
κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς
διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μουτεβελλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικη-
τῆς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακόσιους πενήτηκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοίκησις με (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήτηκοντα
(βαλαντίων) ἄσπρων.

Κεμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κομποπολις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν,
ἔχουσα ἑπταζοσίας ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κή-
πων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μικράμια, εἰς τὰ τρία
τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδαχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ
εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δ ζ α μ ι ο ν (ὄχι λουτρόν, ὡς κατὰ
λίθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Δ ζ α μ ι σ ἦ , εἶναι στε-
ρεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ τέμενος
ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὀλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων
Σουλεϊμάν, Σελὶμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὄλον τὸν βίον αὐτοῦ
εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν
Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοί-
κου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν δια-
θήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου.
Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὀλωρ ἀνεπαρκῆς, ὁ δὲ πλέον
γλαφυρὸς (διασκοπιζὼν ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τιοιούτης
ἀποπείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐρα-
νιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον
ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμί-
ζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

Ἐπιτομή:
(22! εἰλημ):
Ἰ. ἔ. πα. θεολογ.
εὐαγγελικὴ
Ἐπιτομὴ Ἀ. Δ.
τ. 22! 1937
π. 166-171

αγαθών, ισοκρίτηται χιμασών προρατών.

Πρὸς νότον τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς βυζαντινῆς θαλάσσης (κεῖται) ἡ Ραιδεστός (Τεκφούρ Νταγῆ καὶ Τεκίρ Νταγῆ) εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς σταθμοῦ ἐντεῦθεν. Ἐπίσης εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς (!) σταθμοῦ (μιάς

νά εἴρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύνοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκαίον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσων, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κομποπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἡ θερμότης τοῦ φαινοῦ πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θοῖξ ὀσφάν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηται κομψοὶ θόλοι, ὡσεὶ ἀνεστραμμένοι κωνοφόροι κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἀν' ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασά ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγιοῦπ Ἀνσαρῆ, καὶ τὸ δζαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασά Ταβασῆ Βεζύρου τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλυβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδικασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνας, ὡς καὶ μέρη περιορισμένα διὰ κηκλίδων, ἀποτελοῦσιν ὠμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλλοις προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ἕλαιοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς) κομποπόλεως Νεδζέφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσι εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπιν θαναμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεκαραγμένα ἐδάφια Κοραίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γρακοῦτ Μουῦ τσεμιῆ, Ἀππὰς Μερσᾶ, Σείχου Μπαγιάζιτῆ, Ἀπτουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχιμέτ Καραχισαρῆ, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμέτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἄριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὡσεὶ ποιήσις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδειξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γρηαιὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν Ἴπνι Ἀπτουλ-Μενάγ.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατήφ Κουδση (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμα του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (*Ἐγείρης).

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (*Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἔχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἓν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἐκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλούσιον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἐκάστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἑν κερῖον λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κριθῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδενμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρεχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνας δίσκος (σινί) μετὰ πινάκιον πιλαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζερεξ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἓν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κομψοῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιον, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ὄσας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βοδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἰφθινοπωριναὶ καλύβαι. Ἔχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραίου ἀρχιτέκτονος Σηνάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἐκτίσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουργάζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονόφωρον εὐμέγεθες χανίον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρῆμια, σταύλους διὰ καμήλους καὶ ἄλλα ζῶα, δυναμένους νὰ στεγάζουν πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ζῴων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσική, μεθ' ἧς κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβραφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἕξωθεν ὁδοιπὸρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφὴν ἐκ τῶν ἐνότων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἕξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὕρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφοῦ ἐγεγνηθῶν ὄλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσική καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλούς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κράζουσι: Ὁ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπῆ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἴστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προσφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχὰς καὶ συμβουλὰς:

«Νὰ μὴ προχωρῆτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμάς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκράτας καὶ εὐγενεῖς, μετὰ μεγάλην αἵθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πεντήκοντα ἕτερα δωμάτια, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλώσσα.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνήκει εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασάν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενῶνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρῆ εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακῶς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράιον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθον τὸν ποταμὸν Ἐργκενέ ἐπὶ τῶν ἰσπῶν. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγᾶζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὄρει τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζούν-Χαδζήλη» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γέφυρας μετὰ ἑκατὸν ἐξδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσού») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν συνηγήσαμεν γέφυραν τοιοῦτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμὸς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρει καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρητικὸν ἄτακτον ποταμὸν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκτίσεν ἐνταῦθα ἐν φρούριον καὶ τὸ ὄνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιὰρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήντησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσται οἰκία ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργᾶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρώδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχυμον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακηλάρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἐν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθασεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἓκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαιτέρου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἄγαση) μὲ ἀυτόγραφον ἱερὸν (χάττιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον:) «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητῆς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων Τσελεπῆ Ἄγαῶς ἀπέδρασαν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλην τοῦ ὑψηλοῦ Κεράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὶ Ἄγα, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἐν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμᾶριον (φσουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὸς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἐν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντιζιάρ Γαζῆ μετόκησεν ἐνταῦθα.

Ἐχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασὰν ἀγά κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμὰν ἀγάς, ἔκτισεν ἐπίσης ἐν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἴχνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντικιὰρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε: Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὀρμήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρήμινεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάρθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλεῖστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ εἰρηπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μοντεβελλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικητὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πενήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοίκησις μὲ (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κοινὸς πόλις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἐπτακοσίαις ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μικράμια, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ ὄξ α μ ι ο ν (ὄχι λουτρόν, ὡς κατὰ λῖθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Ὁ ξ α μ ι ο ν, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ φροντος, τὸ ὄνομα τοῦ τεμένου ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὀλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελίμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὄλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν, εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Ἀυτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γοαμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπὸ ἀπληθήν τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὄλωσ ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλέον γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τῆς ἀποδείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐραυζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμίζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

66 Διηγήσεις π.
22! αὐτῶν
τω. 5 πεθερῶν:
κίλερρεπ.
"Θρακίσι" Α. Α.
7.2! 1936
π. 166-171

νά εὖρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλῳ συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρινόν, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν ;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὖσιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσων, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κωμοπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκκληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἢ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδων (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θριξὶ ὀσφύν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηται κομφοὶ θόλοι, ὡσεὶ ἀνεστραμμένα κωνόχροα κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τούτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασὰ ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγίουτ Ἀνσαρῆ, καὶ τὸ δξαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασὰ Ταβασῆ, Βεζυρον τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλύβριας (Σηλύβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φτωτικὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδιασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνους, ὡς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κιγκλίδων, ἀποτελοῦσι δωμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλλοις προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φτωικῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομφὶ σχέδια τούτων, οἱ χρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κωμοπόλεως) Νεδξέφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπιν θαυμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεχαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γρακοῦτ Μου' τεσμῆ, Ἀππὰς Μερσά, Σέιχου Μπαγιαζιτῆ, Ἀπτουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμὲτ Καραχισαρῆ, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμὲτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμὸν ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὥσει ποίησις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδειξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν Ἰπνὶ Ἀπτουλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα τοῦ :

«Ὁ Χατήφ Κουδση (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμα τοῦ Τόπου λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἑγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἔχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἐν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἐκάστην πρωΐαν καὶ ἐσπέραν εἶναι πλουσίον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἐκάστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἐν κροῖόν λιπὸν καὶ δι' ἕκαστον ἴππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κροῖτης). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδδμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μή, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνας δίσκος (σινὶ) μετὰ πινακίων πιλαφίου (ἐξ ὀρύζης) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζεοδέ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περὰ τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἐν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κοιμοῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορά τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιόν, ἔχει ἀμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βφδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἰ φθινοπωρινὰ καλύβαι. Ἔχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραίου ἀρχιτέκτονος Σηνά, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράιον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουράζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονώφορον εὐμέγεθες χάνιον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρῆμα, σταύλους διὰ καμήλους καὶ ἄλλα ζῆα, δυναμένους νὰ στεγάσουν πλεον τῶν τριῶν χιλιάδων ζῴων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ἧς κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐρκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἕξωθεν ὁδοιπόρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφὴν ἐκ τῶν ἐνότων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἕξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφοῦ ἐγερθοῦν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῆ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κράζουσιν: ὦ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπῆ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονή σας (ἡ ὁ-καιρός σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἴστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχὰς καὶ συμβουλὰς:

«Νὰ μὴ προχωρῆτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπόσεκτοι, μὴ χάνετε στρώμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκρατίας καὶ εὐγενεῖς, μὲ μεγάλην αἴθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πενήκοντα ἕτερα δωμάτια, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλῶσσα.

Ἔσον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶ θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενωνοῦ διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρῆ εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καρabanσεράιον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενέ ἐπὶ ἕκτων. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζούν-Χαδζήλη» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γεφύρας μὲ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσὸν») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συνηγήσαμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμὸς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρητικὸν ἄτακτον ποταμὸν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκτισεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὠνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιὰρ Γαζῆς (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήτησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετά τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἢ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσμαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργᾶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρῶδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχυμον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακλήαρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἓν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθάσεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαίτερου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἄγασῆ) μὲ αὐτόγραφον ἱερὸν (χάτιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον): «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀσχηνοῦ Γκιεντσᾶρον Τσελεπὴ Ἄγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὶ Ἄγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἓν βαλάντιον (ἄσπρον).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάο, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμάριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγιαβούς Πασᾶς ἐκτίσεν ἐνταῦθα ἓν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάο, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντικιάο Γαζῆ μετόφησεν ἐνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασὰν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμὰν ἀγᾶς, ἐκτίσεν ἐπίσης ἓν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.